

Notat

Dato: 3. maj 2010

Dokument nr. 37878/10

Kirkeministeriet

Sagsbehandler
Christina Hyltdgaard Jacobsen

Høringsnotat vedrørende betænkning 1511 om omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud

Betænkning 1511 vedrørende omlægning af statens tilskud til folkekirken til bloktilskud blev sendt i høring den 12. november 2009 med frist for bemærkninger den 23. februar 2010.

Betænkningen har været sendt i høring hos samtlige biskopper, stiftsråd, provstier og menighedsråd, Landsforeningen af Menighedsråd, Danmarks Provsteforening, Den danske Præsteforening, Danmarks Kordegneforening, Danmarks Kirketjenerforening, Dansk Kirkemusiker Forening, Dansk Organist og Kantor Samfund, Foreningen af Danske Kirkegårdsledere, Foreningen af Sognemedhjælpere i Danmark, Forbundet af Kirke- og Kirkegårdsansatte, Foreningen af Præliminære Organister, 3 F, Budgetfølgegruppen, Finansministeriet, Justitsministeriet, Statsministeriet, folkekirkens uddannelsesinstitutioner for præster, kirkemusikskolerne, Kommunernes Landsforening, Det mellemkirkelige Råd, Danske Sømands- og Udlandskirker, Selskab for Kirkeret, Indre Mission og Grundtvigsk Forum.

Kirkeministeriet har modtaget 251 høringssvar.^{1 2 3} Høringssvarene er fordelt på 10 biskopper⁴, 10 stiftsråd, 29 provstiudvalg, 171 menighedsråd, Landsforeningen af Menighedsråd, Danmarks Provsteforening, Den danske Præsteforening, Det mellemkirkelige Råd, Danske Sømands- og Udlandskirker, Selskab for Kirkeret, Grundtvigsk Forum, 15 andre organisationer samt 9 øvrige.⁵

¹ 2 af provstiudvalgenes høringssvar indeholder både en flertals- og en mindretalsudtalelse, hvorfor høringssvaret både er talt med som værende for og imod et bloktilskud. Disse høringssvar indgår således dobbelt i den samlede optælling og er talt med som i alt 4 høringssvar.

² 3 af menighedsrådenes høringssvar indeholder både en flertals- og en mindretalsudtalelse, hvorfor høringssvaret både er talt med som værende for og imod et bloktilskud. Disse høringssvar indgår således dobbelt i den samlede optælling og er talt med som i alt 6 høringssvar.

³ Hvor flere ikke-fælles menighedsråd har afgivet et samlet høringssvar, indgår svaret i optællingen som et svar fra hvert enkelt menighedsråd. Tilsvarende princip gælder eksempelvis for distriktsforeninger.

⁴ I Århus, Roskilde, Aalborg, Haderslev, Ribe og Viborg Stift har biskop og stiftsråd afgivet et samlet høringssvar. Da høringssvarene er struktureret på henholdsvis biskopper og stiftsråd, er disse høringssvar dog optalt som to høringssvar fordelt på de to instanser. I Fyens Stift er høringssvaret ikke underskrevet af biskoppen, men af stiftskontorchefen på stiftets vegne.

⁵ I de 9 "øvrige" indgår de 5 mindretalsudtalelser fra henholdsvis provstiudvalg og menighedsråd, som omtalt i note 2 og 3. I det tredje høringssvar fra et menighedsråd er holdningen ligeledes delt, men det fremgår ikke, om der er tale om et mindretal og et flertal. Dette høringssvar er derfor henført under "menighedsråd" både i forhold til optællingen for og imod et bloktilskud og tæller således også som 2 høringssvar.

1 Generelt

Overordnet set er 16 af høringssvarene for en omlægning til bloktilskud⁶, mens 223 er imod en sådan omlægning og ønsker den nuværende ordning fastholdt. 12 af høringssvarene forholder sig ikke direkte til bloktilskud som omtalt i betænkning 1511.⁷

De 16, som er for en omlægning, fordeler sig således: 1 biskop⁸, 1 stiftsråd, 3 provstiudvalg, 5 menighedsråd og 2 organisationer og 4 øvrige.

Af de 16, som er for en omlægning, peger 8 på en af de af udvalget oplyste modeller som anbefalelsesværdig, heraf 2 på den nationale model og 6 på kombinationsmodellen.

De 223, som er imod en omlægning, fordeler sig således: 9 biskopper⁹, 9 stiftsråd, 24 provstiudvalg, 162 menighedsråd, 17 organisationer samt 2 øvrige.

Af de 223, som er imod en omlægning til bloktilskud, anfører 49 i lighed med de folkekirkelige medlemmer af udvalget, at hvis regeringen på trods af, at der ikke ønskes en omlægning til bloktilskud, alligevel efter en bred debat fastholder, at der skal ske omlægning, ønsker man at pege på en navngiven model. Her peger 11 af de hørte på en national model, 2 på en regional model, 1 på en lokal model og 35 på en kombinationsmodel.

I de følgende afsnit er redegjort for en række centrale synspunkter i høringssvarene fordelt på dem, som forholder sig positivt, og dem, som forholder sig negativt i forhold til indførelsen af et bloktilskud, jf. betænkning 1511. Under hvert enkelt afsnit er det anført, hvor mange af høringssvarerne, som har tilsluttet sig de anførte synspunkter, ligesom der i et vist omfang er henvisning til citater, som belyser de anførte synspunkter.

⁶ Biskoppen over Viborg Stift og stiftsrådet i Viborg, Gentofte Provstiudvalg, Holstebro Provstiudvalg, Viborg Østre Provstiudvalg, Jelling Menighedsråd, Jægersborg Menighedsråd, Kristrup Menighedsråd, Pederstrup Sogns Menighedsråd, et ukendt antal medlemmer af Mørdrup Sogns Menighedsråd, Selskab for Kirkeret, Ateistisk Selskab, et mindretal i Holmens Provstiudvalg, et mindretal i Nørrebro Provstiudvalg, et mindretal i Herlufsholms Menighedsråd og et mindretal i Præstebro Sogns Menighedsråd.

⁷ Sværdborg og Lundby Menighedsråd 21533/10, Måbjerg Menighedsråd 19339/10, Ellebæk Menighedsråd 19329/10, Vesterbro Provstiudvalg 15454/10, Vejle Provstiudvalg 20921/10, Folkekirkens mellemkirkelige Råd 21296/10, Dansk KFUK London 20704/10, DSUK 21310/10, Claus Helsbøl 14046/10, John Juul Eriksen 8463/10, Sten Erik Løvgren 21375/10.

⁸ I Viborg Stift har biskop og stiftsråd afgivet et samlet høringssvar.

⁹ I Århus, Roskilde, Aalborg, Haderslev og Ribe Stift har biskop og stiftsråd afgivet et samlet høringssvar.

2 Konkret - ja til bloktilskud

De 16 indkomne høringssvar, som anbefaler en omlægning til et bloktilskud, er meget forskelligartede i deres begrundelser.

Der henvises i høringssvarene blandt andet til, at en omlægning til et bloktilskud vil medføre en større økonomisk gennemsigtighed, og at en omlægning fra betaling til forkyndelse til betaling til kulturarv vil bevirke, at den brede opbakning til folkekirken fastholdes. I visse af høringssvarene lægges der endvidere vægt på, at den grundlovssikrede støtte efter grundlovens § 4 kan opretholdes ved en omlægning. Endelig henvises der i visse høringssvar til, at folkekirken ved en omlægning vil kun få større indflydelse samt forbedrede styringsmuligheder.

På baggrund af det relativt få antal høringssvar, som er for en omlægning til et bloktilskud, er det svært at udlede en række samlede repræsentative overordnede tendenser. Ovenstående synspunkter vil derfor i det følgende blive belyst med enkeltstående citater udvalgt fra de indkomne høringssvar:

Biskoppen over Viborg Stift og Stiftsudvalg anfører blandt andet:

”... Skal vi bevare folkekirken som danskernes fælles kirke, må vi på lang sigt fjerne den anstødssten, at danske medlemmer af andre kristne kirker, danske tilhængere af andre religioner samt danske ateister og ikke-religiøse borgere bidrager til at betale 40 % af præsternes løn. På lang sigt vil det ikke være muligt at opretholde denne ordning, og man kan frygte, at denne anstødssten kan give anledning til modstand imod folkekirken, og dermed stå i vejen for folkekirkens forkyndelse af evangeliet og for den folkekirkelige ordning som sådan. ...”

Holstebro Provstiudvalg bemærker blandt andet følgende:

”... Den løbende modernisering af folkekirken må også omfatte den folkekirkelige økonomi. Holstebro Provstiudvalg finder det ude af trit med tiden, at folk, der ikke er medlemmer af folkekirken via skatten skal bidrage til præstelønninger i folkekirken. Bloktilskud til folkekirken er altså en mulig modernisering af det økonomiske forhold mellem stat og kirke. ...”

Pederstrup Menighedsråd henviser blandt andet til:

”... Vi er enige for udgangspunktet for udvalgets arbejde, nemlig at den nuværende model for det økonomiske bånd mellem staten og Folkekirken er uigennemsigtig og ulogisk for den almindelige borger. Der er derfor brug for en omlægning så vi i Folkekirken gennem vores kirkeskat selv betaler for forkyndelse og kirkelige aktiviteter, mens alle i det danske fællesskab bidrager til vores kulturarv, herunder middelalderkirkerne, begravelsesfaciliteter og personregistrering via de almene skatter. Dersom Folkekirken skal kunne tage en seriøs dialog op med dens kritikere i det danske samfund, må vi selv bidrage til at

gøre ting mere tydelige og derved aflive myterne om, at ikke-medlemmer af Folkekirken betaler for vores forkyndelse. ...”

Et mindretal i Herlufsholm Menighedsråd anfører blandt andet følgende:

”Omlægningen er vigtig, da den vil øge gennemskueligheden af Folkekirkeens økonomi, forbedre styringsmulighederne på regionalt og lokalt niveau, og styrke medlemmernes ansvar og demokratiske indflydelse. Samtidig bevares forbindelsen til staten og dennes grundlovsbestemte støtte af Folkekirken fastholdes. ...”

Selskab for Kirkeret anfører blandt andet:

”... Selskabet har noteret sig, at det af regeringsgrundlaget af 23. november 2007 fremgår, at en omlægning til bloktilskud i givet fald skal ske af hensyn til den brede opbakning bag folkekirkens ordning. Selskabet anerkender denne baggrund for udredningsarbejdet, men skal bemærke, at selv om statstilskuddet flyttes fra folkekirkens kerneydelse forkyndelsen i form af tilskud til præstelønninger m.v. til folkekirkens samfundsopgaver, ændrer det ikke, at folkekirken indtager en økonomisk fortrinstillig i forhold til andre trossamfund. ...”

Ateistisk Selskab bemærker blandt andet:

”Vi ser denne betænkning som et skridt i den rigtige retning. Fra vores side har det længe været et ønske, at staten ikke bruger skatte kroner til at betale lønningerne til ansatte i folkekirken. ...

I øvrigt mener vi, at i et demokrati bør flertallet af befolkningen ikke have særrettigheder i lovgivningen. ...”

2.1 Ønsker en grundigere analyse – yderligere debat

I 9 af høringssvarene gives der dog udtryk for, at selv om der ses positivt på en omlægning til bloktilskud, forudsætter en omlægning yderligere debat og/eller grundigere undersøgelser.¹⁰

Biskoppen og stiftsrådet i Viborg Stift anfører bl.a. følgende:

”... Denne sag trænger til yderligere diskussion, og det vil ikke være rigtigt på det foreliggende grundlag forhastet at foretage en omlægning til bloktilskud. Men på lang sigt må et sådant bloktilskud være målet for det økonomiske forhold mellem stat og kirke, idet dette vil give folkekirken en større frihed til at prioritere forkyndelsen, undervisningen, diakonien og missionen frem for det ydre apparat. ...

¹⁰ 9 høringssvar fordelt på 1 biskop, 1 stiftsråd, 2 provstiuvalg, 4 menighedsråd og 1 organisation.

Vi foreslår derfor, at der iværksættes en proces, hvor man på baggrund af betænkning 1511 omlægger statens tilskud til et bloktilskud, og at denne proces får karakter af en åben og offentlig debat. ...”

Holstebro Provstiudvalg anfører:

”... Vælger regeringen at omlægge statens tilskud til folkekirken til et bloktilskud, vil vi anbefale, at der bliver efter den model, der benævnes ”Model for kombination af nationalt og regionalt niveau”, hvorefter der bør pågå en grundig efterfølgende folkekirkelig debat om detaljer og muligheder, inden den endelige løsningsmodel udmøntes.”

Endvidere anfører Jelling Menighedsråd:

”... For os er det vigtigt, at man ikke taber den folkelige opbakning, der er til folkekirken. Det er derfor vigtigt, at det ikke bare er Folketinget eller den gejstlige del af kirken, der bestemmer, men at der ligger størst mulig indflydelse hos sogne-
ne.

Vi mener derfor, at der er behov for en bredere folkelig debat og en analyse, der går dybere ned og længere ud.

Vi mener, at konsekvenserne for folkekirkens demokrati skal analyseres, idet vi frygter, at de folkevalgte kan miste indflydelse ved indførelse af bloktilskud med de opstillede modeller i betænkningen.”

2.2 Modellerne

I betænkningens kapitel 7 har udvalget udformet modeller for, hvordan bloktilskud kan ydes til henholdsvis det nationale niveau (fællesfonden), det regionale niveau (stifterne), det lokale niveau (provstierne/ligningsområderne) og en kombination af det nationale og regionale niveau (fællesfonden og stifterne).

8 af de høringssvar, som er for en omlægning til bloktilskud, har peget på en af disse 4 modeller. Fordelingen er som følger:

- Den nationale model – 2 høringssvar fordelt på 1 biskop og 1 stiftsråd.
- Kombinationsmodellen – 6 høringssvar fordelt på 3 provstiudvalg, 2 menighedsråd og 1 organisation.

3 Konkret - nej til bloktilskud

Af de 223 indkomne hørings svar, hvori der ikke anbefales en omlægning til et bloktilskud jf. betænkning 1511, kan udledes en række overordnede tendenser:

3.1 Nuværende ordning er bedst

12 hørings svar giver udtryk for, at den nuværende ordning er velfungerende, hvorfor der ikke er grund til at gå ind og foretage ændringer.¹¹

Fyens Stift og Stiftsrådet for Fyens Stift anfører følgende:

” ... Det er efter Fyens Stifts/Stiftsrådets opfattelse afgørende vigtigt, at der ved opbrydningen af en i øvrigt velfungerende ordning, skabes fuldstændig klarhed over de økonomiske konsekvenser. ...”

Maribo Domprovstiudvalg bemærker følgende:

”... Stillet op overfor en eksisterende ordning, der i det store hele fungerer upåklageligt, kan fordele/risici ved en bloktilskudsordning på ingen måde retfærdiggøre dette for tiden helt unødvendige skridt.”

I 33 hørings svar anføres det, at den nuværende ordning i videst muligt omfang – og i højere grad end betænkningens forslag - tilgodeser de centrale 4 principper, som er omtalt i betænkningens kapitel 5. Det drejer sig om:

- fastholdelse af en nødvendig præstelig betjening i hele landet uafhængigt af de enkelte områders økonomiske formåen,
- sikring af præsternes uafhængighed uanset finansiering,
- sikring af magtbalancen i forhold til de kompetente myndigheder og
- sikring af, at folkekirken kan fastholdes som en enhed.¹²

3.2 Ønsker en grundigere analyse - yderligere debat

83 hørings svar peger på, at der er behov for en grundigere undersøgelse af de samfundsmæssige og folkekirkelige konsekvenser, som en omlægning til et bloktilskud vil medføre, eller efterlyser god tid til en grundig efterfølgende debat.¹³

¹¹ 12 hørings svar fordelt på 1 biskop, 1 stiftsråd, 1 provstiudvalg, 8 menighedsråd og 1 organisation.

¹² 33 hørings svar fordelt på 3 biskopper, 3 stiftsråd, 2 provstiudvalg, 23 menighedsråd og 2 organisationer.

¹³ 83 hørings svar fordelt på 7 biskopper, 5 stiftsråd, 8 provstiudvalg, 54 menighedsråd, 8 organisationer og 1 øvrig.

Biskoppen og Stiftsrådet i Roskilde Stift bemærker:

” ... Afslutningsvis hilser vi den debat, som betænkning 1511 har givet anledning til, velkommen og ønsker, at der arbejdes videre med en åben udredning af statens og kirkens strukturelle og økonomiske relationer med henblik på at sikre en langtidsholdbar folkekirkeordning.”

Biskoppen over Lolland-Falster Stift anfører blandt andet:

”Det er efter min mening vigtigt, at drøftelserne om folkekirkens struktur fortsættes, også såfremt tankerne i Betænkning 1511 om bloktilskud ikke bliver realiserede, jfr. Kirkeministerens meddelelse på debatmødet på Nyborg Strand den 30. januar 2010.

I erkendelse af, at man kan være nødt til at forandre for at bevare, bør folkekirken i videst muligt omfang søge at styrke sin tilpasningsevne til eventuelle fremtidige initiativer i forholdet imellem kirke og stat og ikke lade sig styre af frygt for forandringer.

Derfor ser jeg gerne, at diskussionen om indholdet af folkekirkeordningen ikke bliver standset og lagt væk, men holdes åben for muligheder og forslag til forandring.”

Biskoppen og Stiftsrådet i Haderslev Stift bemærker blandt andet:

”... Vi skal afslutningsvis i forhold til en bloktilskudsmodel bemærke, at den også rummer en række fordele for folkekirken, som anført af biskop Karsten Nissen. En bevarelse af den eksisterende ordning vil tjene til en understregning af kirkens forpligtelse forkyndelsesmæssigt i forhold til stat og samfund. Men den eksisterende ordning rummer en beklagelig begrænsning af kirkens mulighed for at foretage en selvstændig prioritering indenfor sine hovedområder. Vi ser derfor gerne, at der under alle omstændigheder iværksættes en proces til afklaring af, hvorledes en sådan selvstændig prioritering kan styrkes. En sådan proces har folkekirken i højeste grad brug for, hvad enten den sker som forberedelse til en omlægning til bloktilskud eller ej.”

Præsteforeningen anfører følgende:

”... Præsteforeningen er af den opfattelse, at debatten om de økonomiske og styringsmæssige rammer omkring folkekirkeordningen er en vigtig debat. Men foreningen er også af den opfattelse, at en sådan debat må ske på baggrund af et mere grundigt udredningsarbejde, før der træffes beslutninger, der kan gå hen og få uoverskuelige konsekvenser for folkekirkeordningen. ...”

Hedensted Provstiudvalg bemærker:

”... Det er vigtigt ikke at haste en ændring igennem. Vi er derfor enige i, at den nuværende ordning er at foretrække for indeværende. Samtidig vil vi kraftigt opfordre til, at de folkekirkelige organisationer nedsætter et udvalg, der skal arbejde videre med de folkekirkelige konsekvenser af en ændret tilskudspolitik, så Folkekirken kan være rustet ved en fremtidig ændring.
...”

Tønder Sogns Menighedsråd anfører:

”... Menighedsrådet vil gerne anbefale, at der nedsættes et bredt sammensat folkekirkeligt udvalg, som gennemanalyserer problemerne ved og konsekvenserne af en omlægning af den folkekirkelige økonomi samt prøver at finde løsninger, der tager udgangspunkt i sognenes virkelighed.”

Vinding Sogns Menighedsråd bemærker blandt andet følgende:

”... Vi finder der forsat er brug for en tilbundsående analyse inden en overgang til en ny finansieringsform. Vi er derfor ikke afvisende overfor nødvendigheden af en ny ”betalingsmodel”, men de af ”udvalg om bloktilskud” fremlagte modeller kan ikke på nuværende grundlag anbefales. Vi finder det nødvendigt, at der forsat arbejdes på en model for fremtidens økonomi i folkekirken, der er tidssvarende og giver mulighed for menighedsråd sammen med præster og andre at prioritere det, der er vigtigst. ...”

3.3 Regeringsgrundlaget

31 hørings svar omtaler spørgsmålet om, hvorvidt en omlægning til et bloktilskud vil løse opbakningsproblematikken, som omtalt i regeringsgrundlaget ”Mulighedernes samfund” af 23. november 2007.

18 hørings svar henviser til, at en omlægning til et bloktilskud ikke vil stille kritikere af den nuværende ordning tilfreds, hvorfor en omlægning ikke vil have betydning i forhold til opbakningen til folkekirken.¹⁴

Grundtvigsk Forum henviser i den forbindelse blandt andet til:

”... Analyserne viser for det første, at det er yders problematisk at foretage en *holdbar skelnen* mellem folkekirkens anvendelse af økonomiske midler på henholdsvis ”forkyndelse” og ”samfundsopgaver”. Det beror i alle tilfælde på et subjektivt skøn. En omlægning til bloktilskud stiller med andre ord ikke dem tilfreds, der er kritiske over for folkekirkens

¹⁴ 18 hørings svar fordelt på 1 biskop, 1 stiftsråd, 2 provstiudvalg, 11 menighedsråd og 3 organisationer.

grundlovssikrede særstilling i det danske samfund, og som tager afstand fra at yde økonomisk støtte til en religiøs forkyndelse, de ikke bifalder. ...”

Side 9
Dokument nr. 37878/10

Emdrup Sogns Menighedsråd anfører følgende:

”Regeringsgrundlagets argument for omlægningen til bloktilskud er hensynet til den brede opbakning bag folkekirkeordningen. Regeringsgrundlaget mener, at denne kan sikres ved, at statens tilskud anvendes som støtte til folkekirkens samfundsopgaver i stedet for som nu til præstelønninger. Vi deler ikke denne opfattelse. Modstanden mod folkekirkens særstilling, som især kommer fra det mindretal af den danske befolkning, som ikke er medlem af folkekirken, vil næppe ophøre som følge af en omlægning af statens tilskud til bloktilskud. Her er behov for mere oplysning om de faktuelle forhold, herunder andre kirkesamfunds mulighed for at modtage fradragsberettigede gaver. ...”

Distriktsforeningen for Grene Provsti og Grene Menighedsråd bemærker:

”...Det er rigtig, at der er et pres på den særstilling, som folkekirken har ifølge grundloven, men vi tvivler meget på, at et bloktilskud til samfundsopgaver vil være tilstrækkeligt til at fjerne det pres. ...”

I 8 hørings svar anføres det, at når tilslutningen til folkekirken ligger på over 80 %, indikerer det, at der er en bred opbakning til folkekirken.¹⁵

Hunseby Sogns Menighedsråd anfører følgende:

”... Trods svagt faldende medlemstal, må tilslutningen til folkekirken fra over 80 % af befolkningen imidlertid siges netop at udtrykke bred opbakning. ...”

I 5 af hørings svarene anføres det endvidere, at mange folkekirkemedlemmer betaler kirkeskat for at sikre gamle middelalderkirker og velholdte kirkegårde. Hvis denne udgift dækkes af et bloktilskud, vil denne gruppe evt. ikke ønske at være medlem af folkekirken længere.¹⁶

Helsingør Domprovstiudvalg henviser til følgende:

”... Endvidere angiver nogle folkekirkemedlemmer, at de betaler deres kirkeskat for at sikre gamle middelalderkirker og velholdte kirkegårde. Hvis udgiften til vedligeholdelse af kulturarven flyttes til et bloktilskud, så mister denne gruppe folkekirkemedlemmer et væsentligt argument for at forblive medlemmer af Folkekirken.”

Dallerup Sogns Menighedsråd anfører:

¹⁵ 8 hørings svar fordelt 2 provstiudvalg, 5 menighedsråd og 1 organisation.

¹⁶ 5 hørings svar fordelt på 2 provstiudvalg, 2 menighedsråd og 1 øvrig.

”... Skulle betænkningen blive en realitet, forudser vi, at mange danskere vil melde sig ud af folkekirken, hvilket selvfølgelig vil få store økonomiske konsekvenser. Mange har det fint med at betale til kirken, selvom de ikke benytter den, fordi de gerne vil være med til at betale til kirkerne som kulturelle arvestykker. Her vil de gerne være solidariske. Nogle af disse er til gengæld ikke begejstrede for at bidrage til præsternes forkyndelse. Men da disse elementer hører sammen, vælger man alligevel at forblive medlem af folkekirken. Kan man over kirkeskatten bidrage til at betale til kirkebygningerne og undgå at betale til præstelønninger ved at melde sig ud, kan man forestille sig, at en del vil benytte sig af det. ...”

3.4 Sondring samfundsopgaver – rent kirkelige opgaver

I 27 høringsvar anføres det, at der ikke kan skelnes mellem støtte til samfundsopgaver og rent kirkelige opgaver – grænsen er flydende.¹⁷

Biskoppen og Stiftsrådet i Århus Stift henviser til:

”... Den i betænkningen skarpe opdeling mellem samfunds- og kirkelige opgaver er ikke valid, da vedligeholdelse og forskønnelse af kirkebygninger ikke kun er en samfundsopgave, men også en bevarelse af Guds hus, ligesom begravelsesvæsenet ikke blot er en samfundsopgave, men en kristen omsorg for både den afdøde og de pårørende.”

Hunseby Sogns Menighedsråd anfører:

”... I det hele taget er sondringen mellem kirkelige kerneopgaver og såkaldt samfundsmæssige falsk – hvorledes kan eksempelvis begravelseshandlingen og i forbindelse hermed nedsættelsen af kiste eller urne på den indviede kirkegård, som menighedsrådet administrerer (sammen med den kirke, der ligger på kirkegården) altså en såkaldt samfundsmæssig opgave, adskilles fra kerneopgaven forkyndelse? ...”

3.5 Det kompetente organ

41 høringsvar anfører, at det kan blive svært at finde en hensigtsmæssig løsning på, hvilket organ der skal administrere et bloktilskud. Ved en omlægning til et bloktilskud vil der blive rykket ved den nuværende magtbalance mellem de kompetente organer.¹⁸

Det nævnes i flere høringsvar, at processen kan blive problemfyldt for folkekirken og vil kunne medføre magtkampe og magtforskydninger mellem de

¹⁷ 27 høringsvar fordelt på 1 biskop, 1 stiftsråd, 3 provstiudvalg, 18 menighedsråd, 3 organisationer og 1 øvrig.

¹⁸ 41 høringsvar fordelt på 2 biskopper, 1 stiftsråd, 5 provstiudvalg, 25 menighedsråd, 7 organisationer og 1 øvrig.

folkekirkelige instanser, hvilket er uoverskueligt. Et sådant slagsmål om fordelingen vil desuden medføre en risiko for en splittelse af folkekirken.

Landsforeningen af Menighedsråd anfører blandt andet:

”... det er vanskeligt at overskue, om en sådan [overgang til bloktilskud] vil forrykke den balance, som en overvejende del af det kirkelige landskab ønsker at opretholde, ...”

Maribo Domprovstiudvalg bemærker følgende:

”Folkekirkens organisation og magtstrukturer er for tiden ikke indrettet på de forandringer, en bloktilskudsløsning vil medføre. Vælges der en kombineret national – regional model, som herfra i givet fald måtte foretrækkes, skal der etableres organer med kompetence til at modtage og fordele bloktilskud, fordele præstestillinger, samt evt. foretage udligning imellem ressourcestærke og –svage områder. Processen hermed vil utvivlsomt blive særdeles problemfyldt og kan medføre magtkampe og –forskydninger ministerium, biskopper og stiftråd imellem, hvis konsekvenser for en fremtidig folkekirke er uoverskuelige ...”

Højdevangs Sogns Menighedsråd bemærker:

”... Fordeling og normering af præstestillinger gennem bloktilskud forudsætter en fordelende og normerende instans centralt eller lokalt. Denne instans, som ”betaler musikken” vil med tiden uundgåeligt bestemme ”hvad der skal spilles”, dvs. udvikle sig til et egentligt magtorgan (synode), der tager stilling til stort og småt på Folkekirkens vegne. Den enkelte menigheds frihed og selvbestemmelse (og kirkelige egenart) bringes derved i fare. ...”

Sct. Jørgens Sogns menighedsråd i Svendborg bemærker:

”... En hårfin balance – oparbejdet gennem årtier – i magtstrukturen i folkekirken kan meget nemt forskubbes. Det kan ske ved etablering af overordnede styringsgrupper, der skal stå for en fordeling af bloktilskuddene. Det er vores opfattelse, at folkekirken vil være bedre sikret mod utilsigtede ændringer af sin inderste struktur ved opretholdelse af tilskudsordningen. ...”

3.6 Solidaritet med udkant Danmark

I 28 høringsvar anføres det, at risikoen for manglende solidaritet i det folkekirkelige landskab (blandt andet i forhold til den præstelige betjening) øges ved indførelsen af et bloktilskud, hvor den gejstlige betjening i de tyndt befolkede områder kan komme under pres.¹⁹

¹⁹ 28 høringsvar fordelt på 3 biskopper, 3 stiftsråd, 2 provstiudvalg, 18 menighedsråd, 1 organisation og 1øvrig.

Biskoppen over Københavns Stift anfører blandt andet:

”... Dertil kommer, at der ikke i dag er et centralt organ i Folkekirken regi, der vil kunne håndtere fordelingen af et bloktilskud på landsplan, hvilket vil kunne medføre stor bekymring for den nationale solidaritet på tværs af stifterne. ...”

Side 12

Dokument nr. 37878/10

Biskoppen og Stiftsrådet i Aalborg Stift bemærker følgende:

”En omlægning til bloktilskud vil være særdeles vanskelig at udforme på en sådan måde, at den nødvendige præstelige betjening kan fastholdes overalt i landet. Kombinationen af bloktilskud og samtidig fastholdelse af den præstelige betjening også i de tyndt befolkede området vil kræve, at bloktilskuddet suppleres med en meget detaljeret styring fra centralt hold – hvilket sædvanligvis ikke er intentionen med bloktilskud. Det er således meget vanskeligt at se, hvordan bloktilskud vil gavne folkekirken. ...”

Mejdal Menighedsråd bemærker:

”... Det er vigtigt at bevare præstebetjeningen på et fair niveau i yderdistrikterne, at man også der har ”sin egen præst” og ikke en ny ved hver gudstjeneste. ...”

3.7 Én folkekirke

I 11 høringssvar peges på, at der ved en omlægning til bloktilskud er risiko for, at folkekirken udvikler sig i meget forskelligartede retninger, således enhedstanken kommer under pres.²⁰

Lolland Østre Provstiudvalg henviser til:

”... En bloktilskudsordning kan sætte enheden under pres. Vi ønsker én styrket folkekirke og ikke 10 eller 98 kirker. Det vil svække folkekirken, hvis der sker en opdeling som den en tilskudsordning til regionalt eller lokalt niveau lægger op til. ...”

Asmild menighedsråd bemærker:

”... Vi frygter en meget uhomogen Folkekirke, hvis den splittes op i ca. 100 mere eller mindre autonome kirker. Befolkningen har krav på at vide, hvad Folkekirken er for en størrelse – og at man får den samme gode service overalt. ...”

²⁰ 11 høringssvar fordelt på 1 stiftsråd, 1 provstiudvalg, 8 menighedsråd og 1 organisation.

3.8 Lettere at skære i tilskuddet til folkekirken, hvis det ydes som et bloktilskud

67 hørings svar giver udtryk for, at det frygtes, at en omlægning til et bloktilskud vil medføre en økonomisk usikkerhed for folkekirken, idet det vil blive lettere politisk at skære i bevillingen til folkekirken, og bevillingen i højere grad end nu vil blive afhængig af et skiftende politisk flertal.²¹

Fredensborg Provstiudvalg anfører følgende:

...”Bloktilskud er på alle måder meget mere afhængig af skiftende politiske flertal og det generelle økonomiske råderum end den nuværende ordning. Indførelsen af et bloktilskud svarer til at man går fra ”mennesker til mursten”, hvilket bestemt ikke er nogen fordel: det har alle dage været lettere at sige nej til en bygning (kirke, sognegård eller andet) end at nedlægge en menighed, ved at sige nej til at opretholde en præstestilling.”

Jammerbugt Provstiudvalg anfører følgende:

”... Provstiudvalget ser den grundlæggende risiko ved omlægning til bloktilskud, at et bloktilskud kan blive element, eller i værste fald katebold, i de årlige finanslovsforhandlinger, og derved i høj grad komme til at påvirke det forhold mellem stat og kirke, man ellers ville udrede og stabilisere ved omlægningen. ...”

Tønder Provstiudvalg bemærker:

”Vi finder det endvidere betænkeligt, såfremt en omlægning reelt vil betyde, at det kirkelige område vil komme i risiko for at blive medtaget i fremtidige statslige blok-beskæringer, der ikke begrunder sig på en vurdering af behovene på det kirkelige område.”

Humblebæk Menighedsråd anfører følgende:

”... Herudover vil vi også påpege, at det vil være alt for ”nemt” for politikere i fremtidige budgetforhandlinger at skrue ned ”på knappen” for bloktilskud, i stedet for som nu, hvor støtten gives ved tilskuddet til præstelønningerne.

Vi skal i den forbindelse henvise til de omkostninger/udgifter som i de seneste år er gået fra staten over til de enkelte menighedsråd, bl.a. pensioner og forsikringer, en udgift som tidligere var dækket af staten.

Det allerførste år fik vi et tilskud, som modsvarede de udgifter, vi herved fik pålagt, men det tilskud er i dag nede på under det halve af den reelle udgift. Sådan udhules de midler som menighedsrådene skal bruge på kirkelige aktiviteter. ...”

²¹ 67 hørings svar fordelt på 4 biskopper, 4 stiftsråd, 9 provstiudvalg, 45 menighedsråd, 4 organisationer og 1 øvrig.

6 høringsvar påpeger endvidere, at et bloktilskud, hvor staten skal ind og varetage bevarelsen af kulturarven, kan medføre en risiko for en ringere vedligeholdelsesstandard for folkekirkens ejendomme.²²

Århus Vestre Provsti bemærker følgende:

” ... Provstiudvalget tager kraftig afstand fra tanken om øremærket bloktilskud [...]. Dernæst fordi udvalget frygter en faldende vedligeholdelsesstandard for folkekirkens bygninger, hvis tanken gennemføres, idet staten da får afgørende indflydelse på kirkebygningernes vedligeholdelse. Imidlertid har staten i mange år haft og har stadig et stort efterslæb på vedligeholdelse af sine bygninger generelt, og det samlede nuværende statstilskud til kirkerestaurering i henhold til § 20 i lov om folkekirkens økonomi for 2009 og fremefter budgetteres til beskedne 17 mio. kr. Begge forhold tyder desværre på lav prioritering af bygningsvedligeholdelse. ...”

Maribo Domsogns Menighedsråd anfører følgende:

”... Posten, istandsættelse af kirker m.v., bliver bloktilskuddets sorteper. Ved en evt. regulering af bloktilskuddet kan konsekvensen blive, at kirker, præstegårde og de til kirkens tilhørende bygninger ikke vedligeholdes forsvarligt. ...”

3.9 Forholdet stat - kirke

I 58 høringsvar anføres, at netop det faktum, at staten yder støtte til forkyndelsen, er vigtigt, idet det understreger den særlige historiske og kulturelle forbindelse, som stat og kirke har. Dermed udgør den nuværende ordning en væsentlig markering af den danske folkekirkens status i det danske samfund og sender en vigtig signalværdi.²³

Biskoppen over Ribe Stift og Ribe Stiftsråd udtrykker det således:

”... Efter grundlovens § 4 er den evangelisk-lutherske kirke den danske folkekirke og understøttes som sådan af staten. Vi har bemærket os, at Justitsministeriet i sit notat af 10. august 2009 vedr. forståelsen af grundlovens § 4 konkluderer, at bestemmelsen må forstås i vid forstand, dvs. som en forpligtelse for staten til at yde både økonomisk og moralsk støtte, men at der ikke er retskildemæssige holdepunkter for en antagelse af, at bestemmelsen indebærer en specifik forpligtelse for staten til at yde tilskud til den kirkelige forkyndelse. Vi finder dog, at netop tilskuddet til den kirkelige forkyndelse udgør en væsentlig markering af folkekirkens status i det danske samfund, som

²² 6 høringsvar fordelt på 1 provstiudvalg, 4 menighedsråd og 1 øvrig.

²³ 58 høringsvar fordelt på 5 biskopper, 5 stiftsråd, 5 provstiudvalg, 42 menighedsråd og 1 organisation.

er ganske i tråd med statens pligt til at yde folkekirken moralsk støtte. I § 4 ligger en åndelig og økonomisk forpligtelse forholdet mellem stat og kirke, som udmøntes meste hensigtsmæssigt i den nuværende ordning.”

Biskoppen og Stiftsrådet i Århus Stift anfører blandt andet:

”Ved ikke at ville yde et statstilskud, der via Fællesfonden anvendes til biskoppers løn og pension, præster og provsters løn og pension, gør staten sig neutral i religiøs henseende. Nok så afgørende og væsentlig kommer man derved til at gøre forkyndelsen til én af kirkens opgaver, der eventuelt kan være samfundsnyttige. Sådan forholder det sig ikke ifølge en evangelisk-luthersk kirkes selvforståelse. For en evangelisk-luthersk kirke er forkyndelsen kirkens alfa og omega, første og sidste opgave, der skal gennemtrænge alle andre opgaver, der udføres med eller uden samfundsnytte i øvrigt.

Det er Århus Stiftsråds opfattelse, at den gensidige forpligtelse for både folkekirken og staten bedst udmøntes i den nuværende ordning, hvor staten netop yder tilskud til den kirkelige forkyndelse. ...”

19 hørings svar henviser til, at en ændring fra, at staten over finansloven yder støtte til forkyndelse til et bloktilskud, hvor støtten ydes til blandt andet kulturarvsbevarelse vil være et skridt imod en adskillelse af kirke og skat, som ikke er ønskværdig.²⁴ Det anføres endvidere, at den bedste kontakt mellem stat og kirke sikres ved den nuværende ordning.

Danmarks Provsteforening henviser til følgende:

”... det er Provsteforeningens opfattelse, at omlægning til bloktilskud vil fremme en uhensigtsmæssig politisering af forholdet imellem Stat og Kirke.

Det er således Provsteforeningens holdning, at omlægningen til et bloktilskud kan medføre en ”kommunalisering” af folkekirkens forhold til staten. ...”

Amagerbro Provstiudvalg henviser til:

”Den omtalt ændring af statens tilskud vil efter provstiudvalgets opfattelse i løbet af få år nødvendiggøre en total ændring af folkekirkens styrelse i retning af ”svenske” forhold, som der kun er et mindretal af folkekirkens reflekterede medlemmer, som ønsker. ...”

Sydthy Provstiudvalg anfører:

”... vi finder, at både staten og folkekirken er bedst tjent med at fastholde en nær kontakt. Staten for at fastholde et værdisæt. Folkekirken for at sikre frihed til forkyndelsen. ...”

²⁴ 19 hørings svar fordelt på 3 provstiudvalg, 13 menighedsråd og 3 organisationer.

Søndersø Sogns Menighedsråd anfører blandt andet:

”... Man må derimod erkende, at staten ved ikke længere direkte at støtte forkyndelsen kommer til at indtage en mere neutral rolle i forhold til folkekirken, hvad vel også må være meningen.

Betænkningen kan således tolkes som en begyndende gradvis adskillelse af stat og kirke.

Den hensigt er vi ikke enige i. Det er således efter vor opfattelse bedre at fortsætte med den nuværende form for støtte fra staten til folkekirken. ...”

Side 16

Dokument nr. 37878/10

3.10 Administrativt pres

9 hørings svar giver udtryk for, at særligt menighedsrådene ikke på nuværende tidspunkt kan overskue flere regelændringer. Det anføres, at regelændringer, betænkninger m.v. medfører et for stort og tidskrævende merarbejde, som sætter menighedsrådene under pres.²⁵

Svaneke Menighedsråd anfører følgende:

”... Uanset hvilke ændringer, der bliver gennemført, vil der være behov for nye kontrolforanstaltninger om hvordan midlerne bruges. Det var bedre, om man en gang imellem viste os tillid til, at vi var i stand til lokalt at løse vore opgaver på den bedste måde under de nuværende betingelser.

Vi er for tiden blevet pålagt så store ændringer med ændrede strukturer og nye overenskomster, at det eneste vi ønsker er, at få fred for store forandringer eller centraliseringer. ...”

Torslev og Ø. Svenstup Menighedsråd bemærker:

”... Der er i øvrigt rigeligt for den folkekirkelige administration at overskue for tiden, hvor lovændringer og nye overenskomster allerede har bragt menighedsrådene langt ud over grænsen for, hvad man kan forlange/forvente af frivillig indsats.

Vi kan allerede nu tale alt for godt med om ”organisationsstress” i den folkekirkelige hverdag på sogneplan, hvor opgaverne med administration og arbejdsgiveransvar tager en uforholdsmæssig stor del af tiden, så der bliver alt for lidt energi tilbage til den virkelige opgave, nemlig at være kirke!”

²⁵ 9 hørings svar fordelt på 1 provstiuvalg og 8 menighedsråd.

3.11 Modellerne

Som anført i notatets afsnit 2.2. har udvalget i betænkningens kapitel 7 udformet modeller for, hvordan bloktilskud kan ydes til henholdsvis det nationale niveau (fællesfonden), det regionale niveau (stifterne), det lokale niveau (provstierne/ligningsområderne) og en kombination af det nationale og regionale niveau (fællesfonden og stifterne).

Af de 223, som er imod en omlægning til bloktilskud, anfører 49 som tidligere anført i lighed med de folkekirkelige medlemmer af udvalget, at hvis regeringen på trods af, at der ikke ønskes en omlægning til bloktilskud, alligevel efter en bred debat fastholder, at der skal ske omlægning, ønsker man at pege på en navngiven model. Fordelingen er som følger:

- Den nationale model - 11 hørings svar fordelt på 1 biskop, 1 stiftsråd, 3 provstiudvalg, 4 menighedsråd og 2 organisationer.
- Den regionale model - 2 hørings svar fra 2 menighedsråd.
- Den lokale model - 1 hørings svar fra 1 menighedsråd.
- Kombinationsmodellen - 35 hørings svar fordelt på 1 biskop, 1 stiftsråd, 4 provstiudvalg, 21 menighedsråd, 7 organisationer og 1 øvrig.

4 Rettelser m.v. til de enkelte afsnit i betænkningen

4 af hørings svarene har rettelser eller mere konkrete bemærkninger til betænkningens enkelte afsnit.

Det drejer sig om følgende:

- Hedensted Provstiudvalg
Provstiudvalget har en række bemærkninger til opgørelsen og håndteringen af pensionsforpligtelsen, jf. betænkningens afsnit 6.1 og 6.3.1 om afgræsning af bloktilskud og den nuværende ordning for finansiering af pension til præster og provster. Provstiudvalget opfordrer til en uvildig økonomisk analyse af pensionsspørgsmålet, så folkekirken sikres mod en uventet stor pensionsforpligtelse, hvis der indføres bloktilskud.
- Dansk KFUK i London anmoder i relation til betænkningens afsnit 6.1 om afgræsning af bloktilskud om egen budgetlinje med tildeling af et årsbudget på 0,7 mio. kr.
- Det mellemkirkelige Råd bemærker i forhold til betænkningens afsnit 6.1.2 om opgaver, som er en naturlig folkekirkelig forpligtelse, at det ved indførelsen af et bloktilskud er afgørende, at rådets bevilling fra fællesfonden forhøjes tilsvarende med det beløb, som bortfalder fra finansloven.

- Danske Sømands- og Udlandskirker har en række konkrete bemærkninger til afgrænsningen af bloktilskuddet i forhold til DSUKs virksomhed, jf. betænkningens kapitel 6.1. DSUK konkluderer blandt andet, at såfremt en del af midlerne til de danske sømands- og udlandskirker skal være en del af folkekirkens bloktilskud, må der sikres et organ, som kan prioritere disse midler, og som har forståelse for, at udlandskirkernes opgave er vigtig for den danske folkekirke. Der anføres endvidere, at uanset om de danske sømands- og udlandskirker skal være en del af bloktilskuddet, kan det konstateres, at bevillingerne ikke er fulgt med de behov, som globaliseringen har medført.